

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering. En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av Steinar S. Kvifte, dr. oec., statsautorisert revisor og nordisk IFRS-leder og siviløkonom, master i revisjon og regnskap.

Klassifisering av gjeld med betingelser

Skillet mellom langsiktig og kortsiktig finansiering påvirker i mange tilfeller markedets vurdering av risikoen forbundet med en investering. At avtalte lånebetingelser kan påvirke klassifisering av finansiering, er det bred enighet om, men gjeldende regnskapspraksis er likevel til dels uensartet.

Dr. oec. og statsautorisert revisor
Steinar S. Kvifte
Partner EY

Bakgrunn

Klassifisering av gjeld som kort- eller langsiktig har lenge vært en krevende problemstilling i praksis. Det er særlig betydningen av lånebetingelser som gjør vurderingen komplisert i mange tilfeller.

Utgangspunktet er at gjeld er langsiktig så fremt selskapet har en ubetinget rett til å utsette nedbetaling av gjelden i minst tolv måneder etter balansedagen. Begrepet «ubetinget rett» skaper i mange situasjoner vanskelige tolkningsproblemer. Enkelte har prinsipielt argumentert for at bestemmelsen innebærer at ethvert lån med betingelser som skal testes (måles) mer enn én gang årlig, er kortsiktig. Dette fordi et negativt utfall av en slik test – dvs. at den fremtidige testen viser at selskapet ikke oppfyller lånebetingelsene, med den konsekvens at långiver kan kreve tilbakebetaling av lånet uten nærmere utsettelse – helt eller delvis er utenfor selskapets kontroll.

Det er imidlertid en generell forståelse av at det under gjeldende standard er forholdene på balansedagen som er utslagsgivende. Det betyr at mulige fremtidige brudd på betingelsene, også innenfor tolv månedershorisonten, ikke påvirker klassifiseringen på balansedagen. Praksis har likevel vært til dels variert i enkelte situasjoner, blant annet når oppfyllelse av betingelsene er uavhengig av selskapets «gjøren og laden».

2020-endringene

I januar 2020 besluttet IASB endringer i IAS 1 som blant annet innebar at «ubetinget rett» ble erstattet med «rett» og med tilføyelse av en bestemmelse som innebar at rett til å utsette betaling av lån forutsetter at selskapet på balansedagen også oppfyller betingelsene som gjelder på fremtidige måletidspunkt. For eksempel betyr det at i en lånavtale som innebærer stadig strengere betingelser, som stadig høyere krav til egenkapitalandel, må selskapet oppfylle det mer krevende kravet som gjelder for eksempel pr. 30 juni det påfølgende året pr. balansedagen i innværende regnskapsperiode. Det er uklart hvordan dette kravet skal forstås for ikke-finansielle betingelser, som for

eksempel kontrollskiftebetingelser (lån forfaller til betaling dersom selskapet blir kjøpt opp).

Det ble opprinnelig besluttet at endringene skulle tre i kraft 1. januar 2022, men i juli 2020 bestemte IASB seg for å utsette dette til 1. januar 2023, blant annet under henvisning til at pandemien krevde mye oppmerksomhet fra selskapene og at det derfor ville være formålstjenlig å utsette ikrafttredelsen for å sikre at selskapene kunne tilpasse seg endringene på en god måte.

Endringene, som aldri var på høring (høringsutkastet som foranlediget 2020-endringen tok ikke opp lånebetingelser spesielt), ble utfordret av mange aktører, både fordi de ble oppfattet å være tungt tilgjengelige, med den konsekvensen at risikoen for ulik praksis var stor, og mange mente at det ville gi utilsiktede konsekvenser. For eksempel ble det pekt på at selskaper i en vekstfase, med eskalerende betingelser, og selskaper med sesongbetont virksomhet, og derfor sesongvarierende lånebetingelser, i mange tilfeller ville fremstå som kortsiktig finansiert, til

tross for at de var finansiert gjennom solide og langsiktige ordninger.

Etter at IFRIC i første halvdel av 2021 tok opp den ovennevnte kritikken, bestemte IASB seg for å foreslå «endringer i endringene». I desember 2021 ble endringene sendt på høring.

Endringsforslagene

I høringsutkastet har IASB tatt inn over seg kritikken som oppstod i etterkant av publiseringen av 2020-endringene ved at forståelsen av at rett til å utsette betaling av lån minst 12 måneder, innebærer at betingelser med fremtidig måletidspunkt skal være oppfylt på balansedagen, forkastes.

I stedet skal retten vurderes ut fra om alle betingelser som gjelder pr. balansedagen er oppfylt. Etter forslaget vil et lån være langsiktig så fremt alle betingelser som gjelder på balansedagen er oppfylt, til tross for at en betingelse som skal måles for eksempel seks måneder frem i tid, ikke er oppfylt. Mer konkret, dersom et selskap har et eskalerende krav til egenkapitalandel knyttet til et langsiktig lån som innebærer at egenkapitalandelen skal være minst 20 prosent på balansedagen og 25 prosent seks måneder frem i tid, skal lånet klassifiseres som langsiktig så fremt egenkapitalandelen er 20 prosent eller mer på balansedagen, uavhengig av om den er lavere enn 25 prosent.

IASB foreslår imidlertid at det fortsatt skal være krav om å vurdere oppfyllelse av betingelser som skal måles i løpet av de neste tolv månedene etter balansedagen, men da kun i forhold til tilleggsopplysninger. Etter høringsutkastet skal det gis opplysning i note om selskapet på balansedagen oppfyller alle betingelser som skal måles i løpet av de neste tolv månedene. Forslaget innebærer således at en vil unngå det som mange oppfatter som misvisende klassifisering av lån, men de praktiske utfordringene som følger av 2020-endringene, bortfaller kun delvis. Dersom endringsforslaget blir vedtatt, vil det fortsatt være uklarheter og praktiske utfordringer forbundet med anvendelsen.

En annen nyskapning, både i forhold til gjeldende standard og 2020-endringene, er et forslag om å skille i balanseoppstillingen mellom lån med og uten lånebetingelser. Forslaget er begrunnet med at det er en vesentlig forskjell mellom en langsiktig finansiering som kan kreves oppgjort i fremtidige perioder om en eller flere usikre hendelser inntreffer, og finansiering som er ubetinget. For illustrasjonsformål er eksemplet over med eskalerende krav til egenkapitalandel relevant. Anta at egenkapitalandelen på balansedagen er 25 prosent, slik at det verken er krav om omklassifisering i balansen eller tilleggsopplysninger. I dette tilfellet skal lånet presenteres på en egen linje sammen med annen finansiering med lånebetingelser, adskilt fra finansiering uten lånebetingelser.

Når IASB foreslår en klargjøring av sammenhengen mellom rett til utsatt betaling og forholdene på balansedagen, foreslås det samtidig en presisering av at en slik rett uansett ikke er etablert dersom en usikker fremtidig hendelse som selskapet ikke kan påvirke, kan medføre at långiver kan kreve oppgjør av finansieringen. I denne sammenhengen er det sentrale hva som menes med «påvirke» («affect») – kan for eksempel selskapet påvirke kontroll-overtakelse gjennom sin relasjon til eierne i eksemplet med kontrollskiftebetingelse, kan et selskap påvirke utfallet av revisjonen av selskapets regnskap i et tilfelle der långiver har påberopt seg retten til å kreve oppgjør av finansiering dersom revisor ikke gir ren beretning, og kan selskapet påvirke utfallet av en lisenssøknad om lånet er betinget av at lisensen fornyes, for å nevne noen ikke uvanlige lånebetingelser? Høringsutkastet gir ingen veiledning i så måte.

Oppsummerende betraktninger

Klassifisering av gjeld er et aktuelt tema for mange, og tilsynelatende en særskilt krevende problemstilling å håndtere, både i praksis og mer prinsipielt. Gjeldende praksis er til dels uensartet, 2020-endringene vil medføre store endringer i praksis, men ikke nødvendigvis til det bedre, og det siste

høringsutkastet har også sine klare svakheter, både i forhold til praktisk anvendelse, brukernytte og konseptuell forankring.

Forslaget om å innføre et krav som innebærer at selskapets mulighet til å kunne påvirke utfallet av relevante fremtidige hendelser skal ha betydning for klassifisering av gjeld, skaper betydelig usikkerhet i forhold til det endelige utfallet av endringsforslaget. Det samme gjør forslaget om å stille krav til opplysninger om oppfyllelse på balansedagen av betingelser som måles på fremtidige tidspunkt. Forslaget om separat presentasjon av langsiktig lån med lånebetingelser er mindre problematisk rent praktisk, men prinsipielt er grunnlaget for forslaget uklart.

IASB har foreslått å utsette ikrafttredelsen av 2020-endringene, herunder de foreslåtte endringene, til 2024. Likefullt, gitt de potensielt store konsekvensene for mange selskaper, og dermed et mulig behov for å reforhandle gjeldende finansieringsordninger for å unngå utilsiktede regnskapsmessige konsekvenser, er det viktig å følge innspurten i denne flerfasede endringsprosessen.